

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon 21 02 34 00
Telefaks 21 02 34 01
Besøksadresse Tollbugata 35
Kontingentkonto 8380 08 68621
Bankkonto annet 8380 08 68605
post@forskerforbundet.no
www.forskerforbundet.no
Foretaksnr 971 422 505

Deres ref:

Vår ref: 133477/1

Vår dato: 13.10.2015

Høringsuttalelse – NOU 2015:8 «Fremtidens skole. Fornyelser av fag og kompetanse.»

Forskerforbundet viser til Kunnskapsdepartementets høring på NOU 2015:8 «Fremtidens skole. Fornyelser av fag og kompetanser», og oversender med dette våre innspill til utredningen. Vårt høringssvar tar for seg utredningen som helhet. Avslutningsvis vil vi presentere utfordringer for UH-sektoren. Forskerforbundet mener det er nødvendig å ta med i betraktning når fremtidens skole skal utformes.

Innledningsvis vil vi berømme arbeidet til Ludvigsen-utvalget for deres åpne og grundige arbeid. Utvalget har vært bredt sammensatt, men vi skulle gjerne sett at grunnskolelærere og – elever også hadde vært representert. Vi vet imidlertid at utvalget har arbeidet tett på relevante aktører og utvalget må berømmes for sin åpenhet i arbeidsprosessen med blant annet mulighet for alle til å komme med innspill, både skriftlig og muntlig via utvalgets egen blogg og mange møter med relevante aktører i arbeidslivet.

Forskerforbundet slutter seg til utvalgets beskrivelse av utfordringer og trekk ved et framtidig samfunn og støtter opp om de fire kompetanseområdene som grunnlag for fornyelse av skolens innhold. Disse er i tråd med våre innspill til utvalget underveis i prosessen. Det er viktig for framtidens skole å utdanne mennesker til å tilegne seg og anvende kompetanse, å legge til rette for nysgjerrighet og kreativitet, evne til å forfølge problemstillinger, dybdelæring og målrettet tenkning. Satsing på kunnskap og forskning er avgjørende for framtidig verdiskaping og velferd i Norge.

Forskerforbundet støtter utvalgets brede definisjon av kompetanser og synes det er gledelig at sosial kompetanse har fått en sentral plass i det nye kompetansebegrepet. Å legge til grunn en slik forståelse av kompetanse når en skal drøfte fremtidige kompetansebehov i arbeids- og samfunnsliv er viktig i en tid med sterk vektlegging av målinger og tester i grunnskolen. Forskerforbundet støtter også en reduksjon av kompetansemål i fagene og tror dette vil føre til bedre oppfølging av elevene og bedre muligheter for å kunne gå i dybden i fagene. Utvalgets vektlegging av en gjensidig påvirkning og balanse mellom innhold og kompetanse er god og fremtidsrettet.

Oppstart av fremmedspråk i barnetrinnet er et kjærkomment og etterlengtet grep som understøttes av forskning innenfor andrespråktilegnelse.

Eksamensordninger må henge sammen med undervisningsmetoder, arbeidsformer og innhold i fag og fagområder. Forskerforbundet støtter forslaget om å nedsette et utvalg som kan vurdere dagens eksamensordning og eventuelt utarbeide forslag til bedre ordninger.

Presisering av prioriteringer og mål

Forskerforbundet slutter seg til hovedtrekkene i utvalgets rapport, men vil peke på noen områder der det vil være behov for presiseringer og klargjøring. Det skal likevel bemerkes at dette er et komplekst felt og at NOUen ikke presenterer noen lettvinde løsninger eller svar, med det resultat at den kan fremstå som lite konkret i sine anbefalinger. Noen av forslagene kan oppleves som gode intensjoner som det er vanskelig å operasjonalisere i skolehverdagen. Hvorvidt forslagene settes ut i livet, mener Forskerforbundet vil avhenge av at det utvikles læreplaner som ivaretar de gode intensjonene.

Fagspesifikk kompetanse inndeles i fire fagområder der det gis en beskrivelse av behovet for at elevene utvikler kompetanse innenfor disse områdene. Utvalget beskriver ikke hvilke fagkompetanser som er nødvendige, men mer tenkemåter og metoder som skal sette elvene i stand til å tenke kritisk og løse problemer. Utvalget anbefaler at matematisk kompetanse utvikles i matematikk og andre fag der matematikk vil være en relevant del av kompetansen. Forskerforbundet mener at et sentralt tema bør være personlig økonomi og forbruk som sammen med bærekraftig utvikling må være et tema som trekkes fram i framtidens skole. Dette er i tråd med utvalgets beskrivelse av sentrale trekk ved samfunnsutviklingen der det stilles høye krav til den enkelte når det gjelder mestring av hverdagen og å ta gode beslutninger. Geometriforståelse vil også utvikles i et styrket formingsfag.

Et av kompetanseområdene er å lære å lære, der elevenes evne til metakognisjon og selvregulert læring står sentralt. Forskerforbundet ser at det kan by på problemer å evaluere grad av måloppnåelse på dette området. Det er nærliggende å se dette i sammenheng med fokuset på dybdelæring der tid til fordypning, utfordringer tilpasset den enkelte elev når det gjelder å beherske sentrale elementer i faget og forståelser av det en har lært, trekkes fram. Forskerforbundet mener omtalen av dybdelæring kan synes noe diffus og at dybdelæringen vil kreve en endring av kompetansemålene, noe det gjøres et forsøk på ved at det understrekes at de ulike fagene skal ses i sammenheng.

Forskerforbundet mener de tre flerfaglige temaene som trekkes fram i delen « Fagfornyelser og læreplanmodell» sammen med flerfaglige temaer og de fire temaområdene er svært aktuelle og er positive til at det stimuleres til læringsarbeid på tvers av fag og fagområder. Vi vil understreke viktigheten av å ha fagområdene som utgangspunkt for å se flere fag i sammenheng, men samtidig kunne ivareta fagenes egenart. Dette er en utfordrende øvelse og intensjonen om å samordne parallelle tema i ett nytt fag er god. Utfordringen er å kombinere dette med en profilering av fagets egenart. Et uheldig eksempel på en slik samordning er det tidligere O-faget som var en samordning av naturfag og samfunnsfag, som ikke falt heldig ut. Når det gjelder fagoverskridende samarbeid drøftes ikke ulempene dette kan ha og det er viktig at erfaringer fra BLU tas med i betraktning.

Forskerforbundet mener det er fornuftig å redusere antall læringsmål og fagtrengselen. Samtidig kan det føre til uklare ansvarsforhold. Et tett samarbeid mellom fagene innenfor hvert fagområde som skal sikre at ansvaret for fagspesifikk

kompetanse og tema som flere fag har til felles fordeles på en systematisk måte, krever at lærerne har svært god kjennskap til ulike skolefag og fagområder. Med GLU utdanningen vi har i dag kan dette gi utfordringer.

Forskerforbundet mener utvalget ikke alltid er konkrete i sin innstilling slik at det er uklart hva som er tenkt videre for ulike temaer og fag. Eksempelvis savner vi en bredere omtale av danningsbegrepet. Faget RLE eller religion og livssyn er nevnt, og det kan være fruktbart med en nærmere oppklaring av dette.

Implementering

Når det gjelder implementering av politikken i NOU 2015:8 mener utvalget at dette må foregå gjennom en dialogisk orientering med sektoren. Forskerforbundet støtter denne linjen og vil understreke viktigheten av medvirkning, tillit, eierskap og at alle skolens aktører spiller på lag for å utvikle skolen på best måte. Vi forutsetter at kompetanseheving og utviklingsarbeid i skolen må foregå i tett samarbeid og samspill med lærere, lærerutdanningene, skoleledere og foreldre.

Det legges vekt på at det skal være god sammenheng mellom læreplanene og veiledningsressurser til læreplanene, og at disse utvikles parallelt for å sikre en tydeligere og strammere retning i læringsarbeidet. Parallelt med dette anbefaler Forskerforbundet at det utarbeides en opplæringsportefølje som sikrer at læreplanen forankres lokalt.

Den enkelte lærer og skoleleder må oppleve eierskap til målsettingene og anbefalingene i utredningen, for å sikre motivasjon for å jobbe i den retningen fremtidens skole peker ut. Dette innebærer utviklingstid til lærere og skoleledere, slik at kompetanseheving og utviklingsarbeid i forbindelse med fremtidens skole ikke kommer på toppen av øvrig kompetanseheving og utviklingsarbeid. Tidspress, arbeids- og rapporteringsoppgaver i skolen i dag gjør at selv de beste anbefalinger fra utvalget fort kan oppleves som pålagt ekstraarbeid fra instanser over de som utfører lærergjerningen i norsk skole. Forskerforbundet mener departementet og direktoratet må vise den nødvendige tillit og fleksibilitet som er nødvendig for at skoleledere og lærere tilegner seg det eierskap som er nødvendig for å implementere utvalgets anbefalinger.

Utvalget anbefaler at universitet og høyskole (UH) sektoren, skolesektoren og yrkesutøverne i sektoren samarbeider om utviklingen av framtidens kompetanse. Dette er spennende nytenkning fra utvalget. For å realisere dette trengs felles møteplasser, utvikling av felles terminologi og gjensidig forståelse av hverandres betingelser og arbeid. Å utvikle flere felles møteplasser for disse aktørene blir dermed nødvendig.

Satsing på lærernes lærere

Gode lærere og læringsressurser er nøkkelfaktorer i opplæring og avgjørende for å gjennomføre fornyelsene som er nødvendige for fremtidens skole. Regjeringen har også vedtatt å utvide lærerutdanningen til en femårig mastergradsutdanning samt styrke etter- og videreutdanningstilbudet til lærerne. Det er universitetene og høyskolene som skal gi de fremtidige lærerne den solide utdanningen de trenger, en utdanning bygget på kunnskap fra forskning og praksis. Dersom institusjonene skal kunne oppfylle sitt samfunnsoppdrag om å tilby studentene forskningsbasert undervisning er det nødvendig å arbeide for økt kompetanse også blant lærernes lærere ved;

- Kompetanseheving av personale
- Flere med førstestillingskompetanse
- Flere stipendiater
- Bedre kobling mellom FoU og undervisning

For å kunne tilby en best mulig lærerutdanning er lærerutdanningene avhengig av konkurransedyktige lønns- og arbeidsbetingelser slik at det blir attraktivt å velge en karriere innen forskning og høyere utdanning på de institusjonene som skal utdanne lærerne. Rekruttering av ansatte til lærerutdanningene vil være en utfordring fremover. Universitets- og høyskolesektoren står foran en stor aldersavgang der nesten 30 prosent av de vitenskapelige ansatte går av med pensjon i løpet av ti år . Lønns- og arbeidsvilkårene er samtidig preget av høy bruk av midlertidig tilsetting og lav lønn. I dag er for eksempel minstelønnen for høyskole-/universitetslektorene 68 000 kroner lavere enn for lektor med opprykk i skoleverket. Det er behov for å styrke lønns- og arbeidsbetingelsene til lærernes lærere.

Å utdanne flere lærere i tillegg til å utdanne de lengre, uten å se dette i lys av ressursituasjonene i UH, kan redusere det gode arbeidet og de gode visjonene i Ludvigsenutvalget til intensjoner alene. Dette vil gjøre Norge dårlig rustet for fremtiden.

Med vennlig hilsen
Forskerforbundet

Petter Aaslestad
Leder

Hilde Gunn Avløyp
Generalsekretær